

شبکه‌سازی در بین دانشجویان شرکت کننده در المپیادهای علمی دانشجویان علوم پزشکی کشور؛ معرفی یک تجربه

رضا دهنویه^{*}، رضا شیخ زاده^۲، سمیه نوری حکمت^۳

- ۱- دانشیار، مرکز تحقیقات مدیریت ارائه خدمات سلامت، پژوهشکده آینده پژوهی در سلامت، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، کرمان، ایران
- ۲- مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی موثر بر سلامت، پژوهشکده آینده پژوهی در سلامت، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، کرمان، ایران
- ۳- استادیار، مرکز تحقیقات مدل‌سازی در سلامت، پژوهشکده آینده پژوهی در سلامت، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، ایران

تاریخ دریافت: ۱۳۹۳/۸/۱۹

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۳/۹/۱۹

راهکارهای ارتقای کیفیت آموزش و استفاده از استعداد‌های موجود در دانشگاه‌ها در راستای نیازهای جامعه، برگزاری المپیادهای علمی می‌باشد (۲).

المپیادهای علمی در دنیا سابقه‌ای در حدود ۸۰ سال داشته (۳) و در کشور ما نیز علاوه بر المپیادهای دانش‌آموزی، از سال ۱۳۷۵ وزارت علوم به برگزاری المپیادهای ملی دانشجویی همت گمارد و در سال ۱۳۸۸ اولین المپیاد علمی دانشجویان علوم پزشکی در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان در سه حیطة استدلال بالینی، تفکر علمی در علوم پایه و مدیریت نظام سلامت طراحی و اجرا گردید (۴). تاکنون شش دوره از این المپیادهای علمی در دانشگاه‌های علوم پزشکی اصفهان، شیراز، تهران، تبریز و کرمان و ایران برگزار گردیده است.

هر چند که المپیاد علمی دانشجویان علوم پزشکی هنوز با ایده‌آل‌های خود فاصله دارد، منتهی این موضوع نباید موجب تردید در سعی و تلاش در جهت دستیابی به اهداف در نظر

یکی از الزامات مورد تاکید نقشه جامع علمی سلامت کشور، تلاش در جهت ایجاد شبکه‌های ارتباطی بین نخبگان علوم پزشکی کشور است (۱). در این خصوص دانشجویان نخبه علوم پزشکی کشور می‌توانند نقش مهمی را ایفا نمایند. طی سالهای اخیر برگزاری المپیادهای علمی دانشجویان در سطح دانشگاه‌های علوم پزشکی بستر مناسبی را برای گردهم آمدن این جمع فراهم آورده است. در اینکه تا چه حد زیرساخت‌های لازم جهت ایجاد چنین شبکه‌هایی در بین این دانشجویان نخبه ایجاد گردیده و چقدر سیستم از مزایای چنین شبکه‌ای بهره مند شده است، جای سؤال وجود دارد و در این متن کوتاه سعی شده به این موضوع پرداخته شود.

شواهد نشان می‌دهد آموزش معمول در دانشگاه‌های علوم پزشکی مخلوطی از اطلاعات و مفاهیم را به دانشجویان ارائه داده و در اغلب موارد دانشگاه‌ها برنامه‌ای برای پرورش مهارت حل مسأله و کار گروهی در نظام سلامت ندارند. یکی از

* (نویسنده مسئول): تلفن: ۰۹۱۲۳۴۰۵۱۸۷، آدرس الکترونیکی: Rdehnavi@gmail.com

ارجاع به این مقاله به صورت زیر است:

Dehnaviyeh R, Sheykhzadeh R, Noori hekmat S. *Building networks for students in Iranian Medical Science Olympiad: An experience report*. Journal of Medical Education and Development. 2015; 9(4): 72-75

و مواردی که باید دانشجویان و سرپرستان قبل و حین حضور در شهر میزبان مدنظر داشته باشند، است.

در روال برنامه‌ریزی المپیادهای علمی، یک پایگاه اطلاع‌رسانی به منظور انتشار اخبار و برنامه‌های المپیاد در نظر گرفته شده بود؛ اما این پایگاه اطلاعاتی محدودیت‌هایی نیز دارد. از آنجائیکه این پایگاه بخشی از پایگاه اطلاع‌رسانی وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی می‌باشد، به دلایل امنیتی امکان دسترسی مستقیم و ورود مستقیم اطلاعات توسط دانشگاه میزبان وجود ندارد و معمولاً اخبار و اطلاعات با تاخیر زمانی و گاه‌ها همراه با اشتباهاتی، در صفحات سایت قرار می‌گیرند.

از طرف دیگر، نحوه تعامل در این پایگاه بصورت یک‌طرفه بوده و امکان دریافت فعالانه دیدگاه‌های بازدیدکنندگان از سایت و یا دریافت و پاسخ به پرسش‌های انفرادی آنان وجود ندارد. از سوی دیگر، در این پایگاه هیچ فرصتی برای تعامل دو سویه بین شرکت‌کنندگان با یکدیگر و تبادل تجارب و انتقال دیدگاه‌های علمی در ارتباط با حیطه‌های المپیاد وجود ندارد.

فقدان کانال ارتباطی مشخص برای دانشجویان، قبل از برگزاری آزمون المپیاد موجب می‌شود که مسئولین برگزاری المپیاد بازخوردی از طرف دانشجویان در خصوص جنبه‌های مختلف علمی و اجرایی المپیاد دریافت نکرده و در کنار این ضعف، تعامل جدی بین دانشجویان جهت انتقال تجارب و آموخته‌ها و مطالب مفید در دسترس اتفاق نیافتد. این موضوع به‌خصوص برای دانشجویانی که اولین تجربه شرکت در آزمون المپیاد را دارند، موجب استرس و سردرگمی می‌گردد.

در روند فعالیت‌های در نظر گرفته شده در طول این یکسال، تنها فرصت تعامل دوطرفه بین دانشجویان و تیم برگزار کننده المپیاد، روزهای محدود برگزاری آزمون می‌باشد که در این روزها نیز عملاً مکانیزم مشخصی برای برقراری ارتباط هدفمند بین این دانشجویان تعریف نشده و بیشتر وقت آنها صرف شرکت در آزمونهای فشرده انفرادی و گروهی المپیاد می‌گردد.

با توجه به محدودیت‌های روند قبلی و اهمیت ایجاد شبکه ارتباطی بین نخبگان در المپیاد پنجم، ایده راه اندازی تالار گفتگویی برای ایجاد کانال ارتباطی قبل از آزمون برای دانشجویان شرکت کننده، اساتید کلاس‌های آماده‌سازی

گرفته شده برای این رویداد بزرگ علمی گردد. تلاش برای پرورش مهارت‌های حل مسئله و استدلال، توجه به تفکر خلاق و انتقادی، توجه به اهداف نظام سلامت، تشویق کار تیمی و فعالیت‌های بین رشته‌ای و ایجاد محیط شاد رقابتی از جمله ارزش‌های ارزشمند حاکم بر این المپیاد در نظر گرفته شده است (۵). برگزاری این رویداد می‌تواند موجب شود که گروه‌های دانشجویی از سراسر کشور در فضایی رقابتی به حل مسائلی بپردازند که به ارتقای سلامت کشور کمک نماید. همچنین المپیادهای علمی می‌توانند توانمندی‌ها و استعداد‌های برتر را شناسایی و تلاش دانشجویان نخبه را افزایش دهند (۶). در برخی مطالعات، مواردی نظیر موفقیت در انجام پژوهش و انتشار کتب و مقالات، ادامه تحصیلات دانشگاهی، افزایش اعتمادبه‌نفس در انتخاب شغل آینده و موفقیت شغلی، نیز از آثار شرکت در المپیادهای علمی دانشجویی ذکر گردیده است (۲ و ۷).

بدیهی است برگزاری شش دوره المپیاد، دستاوردهای قابل توجهی به همراه داشته است، اما به‌علت تازه بودن تجربه، تغییر مداوم سیاست‌های برگزاری، حجم سنگین فعالیت‌های برگزاری المپیاد در دانشگاه میزبان و مواردی دیگر، همچنان زمینه‌های بسیاری برای بهبود در فرایند برگزاری آن وجود دارد که تمرکز بر روی آنها می‌تواند سطح کمی و کیفی المپیاد را بالاتر ببرد. یکی از این موارد قابل بهبود، توسعه ارتباط بین دانشجویان شرکت کننده در المپیاد است.

برگزاری المپیاد، فرایندی است سالانه که از زمان برگزاری مراسم اختتامیه المپیاد سال قبل، کلید فعالیت‌های علمی و اجرایی آن زده می‌شود. بخشی از این فعالیت‌ها در دانشگاه میزبان و در قالب برنامه‌ریزی و زمینه‌سازی فرایندهای علمی و اجرایی المپیاد انجام می‌شود و بخشی دیگر، تلاش‌هایی هستند که در کلیه دانشگاه‌های علوم پزشکی و به منظور آماده‌سازی تیم‌های دانشجویی برای شرکت در آزمون‌های المپیاد انجام می‌گیرند. برگزاری یک آزمون عادلانه مستلزم آن است که کمیته‌های علمی المپیاد نتیجه تصمیمات خود را همزمان و بصورت یکسان به اطلاع کلیه دانشجویان در تمام دانشگاه‌ها برسانند. همچنین برگزاری منظم المپیاد نیازمند ارائه اطلاعات کافی درمورد برنامه‌های آزمون‌ها، نحوه اسکان، مکان‌نمایی فضاهای برگزاری برنامه‌ها

مرور تعداد و محتوای پیامهای ارسالی در این وب سایت حاکی از ضرورت آن است. استقبال گسترده دانشجویان و اساتید آماده‌سازی تیمها از پیامهایی که از طرف دبیران علمی و اجرایی در تالار ثبت می‌شد، اشتیاق دانشجویان برای برقراری ارتباط با دانشجویان تیمهای دیگر و استفاده از تجارب آنها، مطالعه گروهی منابع و تعیین زمان مشخص برای بحث در مورد موضوع در تالار، اظهار علاقه جهت ملاقات حضوری با دانشجویان سایر تیمها در زمان برگزاری المپیاد، بازدید محتوای سایت توسط داوران و طرح پرسشها و نقدهای ارائه شده در تالار در جلسات کمیته فنی پنجمین المپیاد، از مهم‌ترین آثار این تالار بودند.

شواهد حاکی از آن هستند که بخش سلامت کشور چندان در زمینه شبکه‌سازی بین نخبگان موفق نبوده است (۸) و در این خصوص نیاز به مداخله احساس می‌شود. به طور قطع توجه به این تالار و حمایت از آن موجب شکل‌گیری ارتباطات علمی ارزشمندی در بین دانشجویان نخبه گشته و زمینه شکل‌گیری مباحثی عمیق و ثمربخش را فراهم خواهد نمود. کلام آخر اینکه المپیاد دانشجویان علوم پزشکی فرصت بی‌نظیری از گردهم آمدن دانشجویان نخبه سراسر کشور است و می‌بایست بیش از آنکه به‌عنوان یک رقابت برد - باخت تلقی شود، بصورت فرصتی جهت افزایش ارتباط بین افراد و استفاده از پتانسیل‌های این دانشجویان و تشکیل شبکه‌های نخبگان درآید. استفاده از این پتانسیل نیاز به نگاهی نو خارج از فرایندهای جاری علمی و اجرایی سالانه المپیاد دارد.

دانشجویان و سرپرستان تیمها، مطرح و این تالار با حمایت دانشگاه علوم پزشکی کرمان و معاونت آموزشی وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی راه اندازی شد و بعد از آن در المپیاد ششم نیز مورد استفاده قرار گرفت.

این تالار در قالب یک وب سایت با هدف ایجاد بستری جهت تعامل بیشتر این جمع و تبادلات علمی و تجربیات مطالعه در خصوص موضوع تخصصی مشخص شده در حیطه‌های مختلف المپیاد ایجاد گردید. برخی از قابلیت‌های این سامانه به قرار زیر قابل ذکر می‌باشد:

۱) ایجاد موضوع: کلیه افرادی که در این تالار عضو شده و نام کاربری آنها فعال باشد، می‌توانند موضوعات موردنظر خود را در این بخش‌های مرتبط مطرح کنند. موضوعات مطرح شده برای سایر بازدیدکنندگان به نمایش در می‌آید.

۲) پاسخ با موضوعات مطرح شده: اعضای تالار می‌توانند در کلیه موضوعات مطرح شده، مشترک شده و به آنها پاسخ دهند.

۳) اشتراک‌گذاری فایل: افراد عضو در صورت نیاز می‌توانند انواع فرمت‌های فایل از قبیل (فایل‌های متنی، ویدئویی-صوتی، عکس و ...) را به اشتراک بگذارند.

۴) پنل اختصاصی کاربر: کاربران این سامانه از یک پنل اختصاصی برخوردار می‌باشند که در آن امکاناتی از قبیل: پست الکترونیک، پروفایل شخصی، موضوعات مشترک شده، دفترچه یادداشت شخصی فراهم می‌گردد.

۵) تقویم رویدادها: کاربران می‌توانند رویدادها مهم خود را مانند جلسات ارائه و ... به دیگر اعضا نمایش دهند.

۶) ارائه کنفرانس‌های مجازی: افراد عضو در این سامانه می‌توانند مطالب خود را بصورت ویدئو کنفرانس، صوتی و یا متنی برای سایر کاربران ارائه نمایند.

References

- 1- Policy Making Committee of MOHME. Iran health science map. Tehran: MOHME; 2006. [Persian]
- 2- Oliver M, Venville G. An exploratory case study of Olympiad students' attitudes towards and passion for science.

International Journal of Science Education. 2011; 33(16): 2295-322.

- 3- Diks K, Kubica M, Stencel K. Polish olympiad in informatics-14 years of experience. Olympiads in Informatics. 2007; 1: 50-6.
- 4- Hadizadeh F, Yazdani S, Ferdosi M, et al.

- The first national Olympiad on reasoning and decision making in health system management: An experience report. *Iranian Journal of Medical Education*. 2011; 10(5): 1018-32. [Persian]
- 5- Monajemi A, Adibi P, Soltani Arabshahi K, et al. The battery for assessment of clinical reasoning in the Olympiad for medical sciences students. *Iranian Journal of Medical Education*. 2011, 10(5): 1056-67. [Persian]
- 6- Grammaticos PC. First medical olympiad. *Hellenic journal of Nuclear Medicine*. 2011; 14(3): 212.
- 7- Adibi P, Hadadgar A, Hadizadeh F, et al. Implementation of the first medical science Olympiad in Iran: A report. *Iranian Journal of Medical Education*. 2011; 10(5): 1006-17. [Persian]
- 8-
- 9- Dehnavieh R, Seifaddini R, Zahedi MJ, et al. Identifying the challenges of Kerman University of Medical Sciences, Iran, in achieving the goals of Iran's health scientific road map and providing strategies. *Strides in Development of Medical Education*. 2013; 10 (2): 232-46. [Persian]